

Наталія Супрун¹

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ НАДБАННЯ АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА ВЕРНАДСЬКОГО І СВІТОВА ФІЗИКО-ЕКОНОМІЧНА ДУМКА

З нагоди відзначення 160-річчя від народження та з метою вшанування та переосмислення світоглядного значення наукової спадщини видатного українського вченого, співзасновника і першого Президента Української академії наук (зараз – НАН України) академіка Володимира Вернадського 2 березня 2023 р. відбулося засідання круглого столу "**Інтелектуальне надбання академіка Володимира Вернадського і світова фізико-економічна думка**", організаторами якого стали Наукове товариство імені Сергія Подолинського, Наукова бібліотека ім. М.В. Довнар-Запольського КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, відділ економічної історії ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", ДУ "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України", кафедра економічної теорії ДВНЗ "Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана".

У форумі взяли участь представники різних установ НАН України, а також провідні фахівці у сфері моделювання та прогнозування, макроекономічного аналізу, історії економічних вчень із вищих навчальних закладів України.

У своєму вітальному слові голова наукового Товариства імені Сергія Подолинського доктор економічних наук, професор **Володимир Шевчук** відзначив, що кровопролитна війна, мету якої путінська Росія вбачає у тотальному винищенні українства, викликає необхідність екзистенційного розгляду та принципово нового тлумачення світоглядних цінностей, що потребує новітніх підходів мислення і діяння, відповідних ноосферній парадигмі, запропонованій академіком Володимиром Вернадським. Професор В. Шевчук відзначив що метою вивчення наукової спадщини В. Вернадського повинно стати глибоке усвідомлення його світоглядних ідей та імплементація інтелектуального надбання у середовище економіко-філософської культури в її найширшому розумінні, насамперед у сферу світової фізико-економічної думки, зокрема, екологічної економіки як новітнього сегмента сучасної світової економічної науки. Нині, в епоху ноосфери, покликаної стати рятівною для людства, – підкреслив доповідач, –

¹ Супрун, Наталія Анатоліївна – д.е.н., професорка, головна наукова співробітниця відділу економічної історії, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" (вул. П. Мирного, 26, Київ, 01011, Україна), ORCID: 0000-0002-3889-8579, e-mail: suprun.nataliia@gmail.com

на передній план виходить духовно-інтелектуальна складова існування людства: саме вона є передумовою остаточної української перемоги.

Оцінюючи роль та значення світоглядних концепцій Володимира Вернадського для розвитку наукового знання із доповідями на форумі виступили представники різних установ НАН України.

Завідувачка відділу економічної історії ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" докторка економічних наук **Вікторія Небрат** у своєму виступі відзначила, що 160-річчя від народження Володимира Вернадського припало на час масштабних викликів і великих випробувань для України, Європи і цілого світу. "Ці виклики актуалізують потребу у зверненні до ідей та наукового доробку українських мислителів, що сформували фундамент національної культурної спадщини. Бо спадщина української нації – земля і надра, духовні традиції, економічний потенціал і наукові здобутки, – є нашим стратегічним арсеналом у боротьбі з ворогом і основою національної перспективи".

А Володимир Вернадський, як переконливо показала доповідачка, посідає чільне місце не лише поміж українськими вченими, а й у "безмежжі світової інтелектуальної культури". Місію В. Вернадського, – як відзначила Вікторія Небрат, – "передбачає усвідомлення єдності людини зі світом і відповідальності людини; спрямування науки на захист і плекання живої оболонки Землі; розвиток сфери розумного (ноосфери), що означає не лише нарощування інформаційних ресурсів, а насамперед примноження знаннєвого й інтелектуального потенціалу планети".

За словами доповідачки, "однією з визначальних рис творчості вченого була послідовна й цілісна державницька позиція. Тому В. Вернадський як засновник та перший президент Української Академії наук відстоював необхідність будівництва академічної структури за державним принципом. Задовольняючи національні, державні та місцеві вимоги, Академія наук мала, – як наголошував В. Вернадський, – слугувати підвищенню продукційних сил країни й людини на Україні". Тобто, як підкреслила доповідачка, "із самого початку створення Академії пов'язувалося з формуванням національної економіки та побудовою перспективної моделі державного будівництва, а сама Українська академія наук поставала як інститут української державності".

Як підсумувала докторка економічних наук Вікторія Небрат, "сучасні суспільні запити до Національної академії наук визначаються практичними потребами в умовах війни та завданнями повоєнного відновлення України, що актуалізує такі завдання: по-перше, стратегування державної науково-технічної політики шляхом визначення та ранжування цілей і завдань на основі візії моделі майбутньої економіки; по-друге, коригування пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки і технологій в Україні,

зокрема, з урахуванням імперативів зміцнення державної безпеки, бажаності розширення виходу на світові ринки наукоємної продукції та послуг, євроінтеграційних вимог щодо України, потреб повоєнної відбудови економіки та соціогуманітарного простору".

Завідувач кафедри економічної теорії Національного університету "Києво-Могилянська академія" доктор економічних наук, професор **Юрій Бажал** у своїй доповіді на тему "Ноосфера Вернадського як об'єктивна природна субстанція наукової діяльності: контекст економічної політики України" відзначив значущість події в сучасному інтелектуальному житті. Доповідач нагадав слова Володимира Вернадського про те, що піднесення України і української науки – процес незворотний, наголосивши, що це було сказано у 1920 р., коли Україна втрачала позиції в процесі державотворення. Тож переконаність Володимира Вернадського ґрунтувалася на його теорії ноосфери, згідно з якою розвиток є природним, незворотним геологічним процесом, окремі події не можуть зупинити рух у масштабі тисячоліть. Юрій Бажал зазначив: "Ми повинні озброюватися ідеями про ноосферний розвиток у нашій практичній діяльності, вибудовуючи економічну політику, що забезпечить побудову тієї країни, яку ми бажаємо". Згідно з Вернадським це точно станеться, але за якої умови? Це відбудеться, якщо ми будемо слідувати тим принципам і природним силам, які обумовлюють розвиток людства загалом і окремих держав, тобто якщо ми розвиватимемо науково-технологічну сферу, причому значними темпами, що не знижуються.

У Вернадського багато історичних досліджень про розвиток науки, де він послідовно обґрунтовує свою позицію, що розвиток наукової діяльності – це основа економічного зростання та суспільного прогресу загалом. Тому він приділяв значну увагу розвитку інституцій науки, в тому числі Академії наук в Україні. Вернадський відштовхувався від своєї теорії – для того щоб розвивати науку, потрібно розвивати наукові інституції, формувати їх структуру. Це для нас важливий світоглядний момент – науку потрібно розвивати, щоб не бути відсталими. Переконаливими є цифри щодо збільшення внутрішніх витрат на дослідження і розробки окремих країн у ХХІ ст. (з 2000 до 2018 рр.): світовим лідером за абсолютними значеннями обсягу фінансування наукових досліджень є Японія, її витрати на науку за 2000–2018 рр. зросли в 1,7 раза, в Німеччині – у 2,6 раза, у Південній Кореї – у 5,3 раза, у Тайваню – в 4,4 раза, в Іспанії – у 3,1 раза, у Державі Ізраїль – у 2,8 раза, у Польщі – у 5,6 раза, у Чехії – у 4,5 раза, в Угорщині – у 4,9 раза, Словенія – в 3,2 раза. Вражають також цифри для порівняння обсягів фінансування наукових досліджень у 2018 р. наших близьких сусідів – постсоціалістичних країн ЦСЄ: 15 млрд дол. у Польщі, (в Україні у цей час було 0,5 млрд дол., а зараз – ще менше), 2 млрд дол. – у Словенії. "Тож, фінансуючи наукові дослідження та розвиваючи ноосферні інституції, світ

рухається за Вернадським. Якщо ми будемо скорочувати обсяги фінансування і згортати інституційну інфраструктуру наукових досліджень – як мережу інтелектуальної діяльності, що розвиває ноосферу, ми рухатимемося у протилежному напрямі. Щоб стати на платформу Володимира Вернадського, ми маємо зробити рішучий поворот у напрямі подолання цих загрозливих тенденцій", – підсумував доповідач.

У доповіді "До системного підходу в програмі керованої еволюції" доктора технічних наук, професора, академіка НАН України, заслуженого винахідника України, заступника директора з наукової роботи Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України **Олександра Палагіна** (підготовленій спільно із молодшим науковим співробітником **Денисом Симоновим**) було представлено до обговорення проблему організаційного забезпечення ефективної реалізації стратегії сталого розвитку людства, що потребує впровадження динамічної системи управління світовими процесами. Як підкреслив доповідач, "ідеться про створення системної інфраструктури, що враховує загальні інтереси людства і визначає комплекс заходів, що гарантують усім суб'єктам, які входять до неї, безпеку життя, а загалом – процвітання планети на шляху еволюційного розвитку. Для цього, за задумом дослідників, потрібно вибудувати глобальну систему, що працює подібно до ООН, або з використанням сучасних інтелектуальних інформаційно-аналітичних технологій та інфраструктури втілення результатів їх роботи в дію. Це повинна бути Єдина система світоустрою, що вирішує всі проблеми ефективного забезпечення життя на планеті Земля, комплекс яких сьогодні достатньо відомий і потребує лише уточнення з ранжуванням критеріїв і розроблення ефективних методів розв'язання цих проблемних ситуацій на наукових засадах. Одне з ключових завдань на цьому шляху – проблема формування життєдайної колективної свідомості, що теж вирішується на базі сучасних інтелектуальних інформаційних технологій".

Ідеї авторів дослідження щодо проектування системи світоустрою ґрунтуються на загальноновизнаній ноосферній теорії академіка В.І. Вернадського. Зокрема, на засадах теорії ноосфери, що обґрунтовує "необхідність побудови наукового фундаменту, який враховує усі складові ноосферогенези у їх повноті та єдності». По суті, як зауважив доповідач, ідеться про "побудову наукової картини світу (НКС), яка представляє загальне інтегроване знання законів керованої еволюції і може бути забезпечена тільки на шляху трансдисциплінарного розвитку науки як загальносвітового знання".

Незважаючи на проголошення суспільства, орієнтованого на знання, підкреслив доповідач, на сьогодні в суспільному дискурсі "відсутня конструктивна формалізована модель світоустрою, що відповідає усім викликам сьогоднішнього небезпечного, на думку професійних фахівців, стану життя на нашій планеті в усій єдності її складових, таких як: екологія,

здоров'я людини, енергетика, промисловість та інше, безпека життя і, нарешті, цілеспрямований розвиток самої науки".

Існування такої системи, на думку доповідача, "потребує заснування нових інституцій або реорганізації існуючих, функціональними обов'язками яких буде розроблення та впровадження програми сталого розвитку з використанням системного підходу, забезпечення функціонування прозорих систем моніторингу і контролю, оперативного реагування на відхилення від норм та правил усіма членами світової спільноти".

Керування процесом впровадження такої динамічної системи управління світовими процесами має відбуватися за допомоги "кібернетичної моделі управління зі зворотним зв'язком, збалансованої системи індикаторів поточного та узгоджених методів реагування на зростання негативних тенденцій, що впливають на безпеку людини".

Кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу методології сталого розвитку ДУ "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України" **Дмитро Клиновий** представив доповідь на тему "Національний концепт сталого господарювання", підготовлену спільно із доктором економічних наук, професором, завідувачем відділу методології сталого розвитку цього ж інституту **Ігорем Бистряковим**. Розглядаючи необхідність розроблення спеціального концепту національної моделі сталого господарювання для України, доповідач представив позицію авторського колективу, згідно з якою такий концепт має розроблятися на основі сучасних моделей публічного управління, а саме: ("належного врядування", "нового публічного менеджменту") та на засадах рекреативного підходу і принципів робастного управління.

"Рекреативний підхід має стати підґрунтям формування самоорганізованих, високовідповідальних і децентралізованих управлінських структур, які поєднують в управлінні методологію форсайту, "зелене" мислення, стейкхолдерський підхід, орієнтацію на створення "загальної цінності" з мінімізацією транзакційних витрат та економією ресурсів "усіх для всіх", з урахуванням потреб майбутніх поколінь, адаптивність, паралельно-послідовне застосування м'яких (саморегулювання) та жорстких (директиви) методів управління, саморозвиток за принциповою схемою фракталу шляхом реалізації в рамках великих проєктів сукупності підпроєктів ("портфоліо") на нижчих управлінських рівнях тощо".

Головними ефектами від застосування рекреативного підходу, на переконання авторів дослідження, мають стати "стійкість самоорганізованих господарських систем в умовах турбулентності, складності та взаємозалежності, економія ресурсів тощо".

Своєю чергою, застосування принципів робастного управління передбачає "формування регуляторів соціально-економічних процесів у вигляді комунікативних платформ взаємодії влади, бізнесу і громад, а також створення в рамках організації сталого фінансування (накопичення ресурсів у фондах для сталого розвитку), що дозволить забезпечити стійкість і цілеспрямованість саморозвитку подібних структур".

Як підкреслили автори дослідження, застосування цього управлінського підходу уможливить виконання таких нагальних завдань суспільного розвитку, як: "забезпечення "зеленого" технологічного переходу в умовах загроз і викликів 4-ої промислової революції, ефективну та інноваційну, а також узгоджену з цілями сталого розвитку реконструкцію національного господарства у воєнному й післявоєнному періодах, забезпечення стійкого економічного зростання та безпеки тощо".

Згідно із запропонованим авторами підходом, "базовими процесами сталого розвитку стануть цифровізація, екологізація та соцієталізація господарських відносин". При цьому реструктуризацію існуючої системи господарювання у напрямі сталого розвитку, на думку дослідників, доцільно проводити у три ключових етапи, які передбачають реорганізацію, рекомбінацію та ревіталізацію господарства.

Завідувач відділу інтелектуальних інформаційних технологій, доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України **Василь Горбачук** у своєму виступі представив колективну працю "Від сигналів, мов, письма, бібліотек, 2d-друку, Інтернету до ноосфери, клонування, 3d-друку, СНАТGPT, n-комп'ютеризації та технологічної сингулярності» (співатори – магістри, аспіранти **Віктор Годлюк** та **Дмитро Рибачок**). Прослідковуючи генезу способів фіксації знань, доповідач звернувся до наукових положень Володимира Вернадського про те, що саме людські пізнання та знання впливають на біосферу, розвиваючи ноосферу – мислячу сферу планети.

Як зауважив доповідач, сучасні засоби фіксації знань (зокрема, Інтернет) теж можна вважати середовищем підтримки ноосфери, яка активно розвивається разом з інструментами та способами цифровізації знаннєвого простору. При цьому доповідач, посилаючись на гіпотезу технологічної сингулярності, яку висунули Вернор Віндж та Рей Курцвейл, стверджує, що "ноосфера у майбутньому стане природним середовищем, де виникатиме людино-машинний суперінтелект, досягаючи точки технологічної сингулярності". Для цього, на думку авторів дослідження, потрібні "набагато ефективніші з точки зору апаратного забезпечення й енергоспоживання інтернет-центри обробки даних. Гіпотетичні ноокомп'ютери (Nooscomputers; N-computers, N-комп'ютери), орієнтовані на менеджмент як інформації, так і знань, можуть бути набагато ефективніші з точки зору енергоспоживання,

ніж наявні комп'ютери, а тому можуть наближати цивілізацію до точки технологічної сингулярності". Відтак, доповідач підкреслив важливість розвитку "апаратного забезпечення та форм енергоспоживання інтернет-комунікацій як середовища формування ноосфери, спроможного наближати цивілізацію до точки технологічної сингулярності".

Розглядаючи завдання повоєнного відновлення України, докторка економічних наук, старша наукова співробітниця, завідувачка відділу екосистемного оцінювання природно-ресурсного потенціалу ДУ "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України" **Марія Ільїна** у своїй доповіді "Концепція зеленої відбудови в контексті вчення В. Вернадського" підняла проблему вдосконалення методології оцінювання шкоди і втрат для довкілля внаслідок збройної агресії РФ. На переконання дослідниці, таке оцінювання має включати не лише оцінку безпосередніх збитків, а й враховувати шкоду, завдану цілісним екосистемам, що, відповідно, передбачає розроблення нових методологічних підходів. При цьому, як підкреслила дослідниця, "мають бути оцінені не лише втрати ресурсів екосистем, а й втрати екосистемних послуг – тобто втрати від погіршення різноманітних функцій екосистем (очищення ґрунтів, регулювання водного балансу, збереження біорізноманіття тощо)".

Основний методологічний підхід до оцінки економічної вартості екосистемних послуг, на думку доповідачки, полягає у визначенні суми вартості їх використання та невикористання. При цьому вартість використання є сумою вартостей прямого, непрямого використання та відкладеного альтернативного використання. "Для визначення вартості невикористання ресурсів враховують саму цінність існування та збереження екосистем – насамперед з метою збереження у спадок".

Доктор фізико-математичних наук, професор, експерт-консультант Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України **Валерій Дубко** у доповіді "Дослідження парадигми сталого розвитку сучасної цивілізації", підготовленої спільно із кандидатом фізико-математичних наук, доцентом **Вадимом Семяновським** (Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України) та кандидатом фізико-математичних наук, доцентом, старшим науковим співробітником Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України **Віктором Распоповим**, висловив думку про те, що в умовах зростаючих суперечностей суспільного розвитку XXI ст. має бути розроблений комплексний підхід до розв'язання глобальних проблем сучасної технологічно розвиненої цивілізації, що сьогодні формується під впливом світоглядно-філософських ідей академіка Володимира Вернадського про необхідність некатастрофічного впливу соціуму на живу і неживу природу. В цих умовах, зауважив доповідач, "існує нагальна проблема зміни парадигми економічних досліджень, що безпосередньо впливає і на форми

економічної освіти молоді та використання науковцями об'ємних даних (big data) із застосуванням методів математичної статистики, теорій імовірності та випадкових процесів, комп'ютерно-математичного моделювання і прогнозування. Розвиток економічного знання з урахуванням цивілізаційних викликів і завдань сталого розвитку потребує подальшої системної цифровізації економічної науки та організації відповідних напрямів освіти".

У доповіді "Цифровізація у сфері відновлюваної енергетики: енергетичні мікромережі як інструмент сталого розвитку" провідного наукового співробітника сектору цифрової економіки відділу економічної теорії ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" доктора економічних наук, професора **Володимира Липова** було зазначено, що в умовах сучасних трендів активної інтеграції інформаційно-комунікативних технологій та цифровізації процесів обробки даних, коли кардинально посилюється негативний вплив людини на середовище існування та зростають можливості її просторової експансії, особливої актуальності набуває вчення В. Вернадського про ноосферу. Як підкреслив доповідач, важливою складовою цього вчення "є визнання глибини відповідальності за рішення, які вона приймає сама, або делегує розумним машинам, що керуються штучним інтелектом". Насамперед відповідальність має стосуватися критично важливих управлінських рішень у системоутворюючих галузях економіки, ключове місце серед яких займає енергетичний сектор.

У цьому контексті, за твердженням дослідника, "слід зосередити увагу на поєднанні можливостей, що створює впровадження цифрових технологій із використанням відновлюваних джерел енергогенерації та будівництва локальних енергетичних мікромереж", що, своєю чергою, відкриває такі нові напрями для розвитку національної економіки, як: "нarrowування потужності енергогенерації; підвищення ефективності використання невідновлюваних ресурсів; скорочення негативних екологічних викидів; оптимізація діяльності усього комплексу підприємств, які забезпечують генерацію, акумуляцію та розподіл електроенергії; подолання природної монополії на ринках виробництва, передачі, розподілу та роздрібної торгівлі електроенергією; диференціація оптового та роздрібного ринків". При цьому, зазначив доповідач, відкриваються перспективи переходу від ієрархічно інтегрованої організації до двосекторної моделі єдиного енергетичного ринку країни, в якій традиційна структура доповнюється локальними мікромережами.

Поєднання цифровізації з активізацією використання відновлюваних джерел енергогенерації та розбудова на цій основі локальних енергетичних мікромереж, узагальнив доповідач, "слугує реалізації парадигми сталого розвитку та сприятиме вирішенню життєво важливих суспільно-економічних завдань, які стоять перед Україною, що набуває особливого значення в умовах воєнної агресії з боку Росії".

Наукова співробітниця відділу економічної історії ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України" кандидатка економічних наук **Олександра Курбет** у своєму виступі зазначила, що вчення академіка Вернадського актуалізується у контексті українських реалій сьогодення, які висувають завдання переосмислення ролі науки у житті суспільства загалом, а також її значення для повоєнної відбудови та економічного розвитку країни.

Звертаючись до історичного досвіду повоєнної відбудови різних національних економік, доповідачка показала, що "переосмислення ролі науки, усвідомлення необхідності її розвитку мало важливе значення для економічного зростання багатьох країн". На думку доповідачки, цей історичний досвід є суттєвим аргументом, що план повоєнної відбудови сучасної України має розроблятися вже зараз, поки ще триває війна. При цьому доповідачка підкреслила, що розробниками програм відновлення мають стати насамперед професійні економісти і в першу чергу саме українські фахівці, які більш глибоко розуміють специфіку соціокультурного середовища країни.

Із доповідями на зібранні також виступили представники провідних ВНЗ України. Так, завідувачка кафедри економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка докторка економічних наук, професорка **Лідія Гринів** у доповіді "Концепція фізичної макроекономіки в системі розвитку вчення В. Вернадського" зазначила, що з огляду на загострення глобальних соціально-економічних суперечностей, викликаних природними катаклізмами та кліматичними змінами, появу яких В. Вернадський передбачав ще в середині ХХ ст., "постає нагальне завдання оновлення концептуального базису та методологічного інструментарію економічної науки". Традиційна неокласична економічна наука, як зауважила доповідачка, і досі розвивається на засадах філософії редукціонізму, що не враховує існуючі контексти, кліматичні зміни, нові сценарії суспільного розвитку й абстрагується від законів збереження "плівки життя", які відкрив В. Вернадський. "Не враховується також роль та цінність енергії і роботи поверхні Землі для прийняття таких економічних рішень, які б запобігали подальшому руйнуванню "плівки життя" та кліматичним змінам".

Тому, на думку доповідачки, існує нагальна необхідність розроблення "ускладненої системи макроекономічного аналізу, яка б спиралась на закони та реалії фізичного світу біосфери Землі та досліджувала просторово-фізичну базу формування первинних ланцюгів доданої вартості в сучасній економіці". В основу методології макроекономічного аналізу, на думку доповідачки, має бути покладено "фізико-економічний підхід, який розвивав В. Вернадський і який передбачає пізнання фізичного простору біосфери, в межах якого здійснюється економічна діяльність людей. Її розвиток сьогодні дає

можливість розробити неринкові механізми збереження "плівки життя" та її біорозмаїття та обґрунтувати якісно нові закони вартості та грошового обігу".

Звертаючи увагу на те, що наукові здобутки В. Вернадського стали важливим методологічним підґрунтям розвитку новітньої економічної науки про сталість (sustainability), Лідія Гринів закликала глибше і системніше "імплементувати його наукові положення у новітню фізико-економічну науку, враховуючи закони функціонування біосфери, зокрема закон про її просторову неоднорідність; закон збереження біомаси живої речовини; вчення про живу речовину як основу розвитку біосфери; концепцію про ноосферу; підхід до вивчення еволюції біосфери як єдиного космічного, геологічного, біогенного й антропогенного процесу, що важливо для розвитку фізико-економічної парадигми науки про сталість".

Вказавши на роль інтелектуального виробництва та інноваційної думки у формуванні ноосфери, а також наголосивши на обмеженості та взаємодоповненні утилітарного та екзистенційного підходів до корисності благ у позаринковому вимірі, професор кафедри економіки Львівського торговельно-економічного університету доктор економічних наук **Богдан Шевчик** у доповіді "Нооекономіка як соціокультурний проєкт ноосфери" (підготовленій у співавторстві з ректором Львівського торговельно-економічного університету доктором економічних наук, професором **Петром Куциком**) аргументував закономірність формування нооекономіки, що, за визначенням авторів, є "соціокультурною системою інтелігібельної творчості слова, споживною вартістю якого є онтологічна новизна розширених сенсів буття, а також сукупність інститутів інклюзивності, руху і використання слова, де принцип еквівалентності вписується в модус протяжності сакрального часу".

На думку авторів доповіді, "перехідним етапом-ланкою між цифровими технологіями штучного інтелекту четвертої промислової революції шостого технологічного укладу NBIC-техноконвергенції та нооекономікою можна вважати економіку вражень. Чуттєвий зміст спектакулярності видовища виступає споживною і міною вартістю виробництва і пропозиції цього типу послуг, що вирізняє її від власне економіки послуг, у якій людський ресурс дедалі більше витісняється продуктивними потужностями комп'ютерних систем, неспівмірними із можливостями людини в обробці інформації. Особливість надання послуг в економіці вражень, як зазначив доповідач, полягає в синергетичному ефекті дифузійності блага і середовища його споживання, а іноді навіть і емансипації мінової вартості та її екстраполяції у змістове наповнення середовища: оплачується не стільки вартість послуги, скільки доступ до місця її надання, внаслідок чого формується не просто масштаб перманентного попиту, а свідомість культурної ідентичності водночас із суб'єктністю ринкового актора".

Науковий дискурс щодо значення та світоглядної місії наукової спадщини Володимира Вернадського на засадах широкого міждисциплінарного підходу з позицій сучасних суспільних викликів дав змогу по-новому оцінити внесок та прогностичний потенціал ідей вченого у розвиток знання про роль і природу економічної взаємодії в контексті перспектив розвитку цивілізації.

У ході наукової дискусії учасники круглого столу дійшли спільного висновку, що за своїми аксіологічними та концептуальними підходами – стосовно ощадливого використання природних ресурсів, зменшення екологічного сліду людства, розвитку нових форм енергозабезпечення – теорія ноосфери Володимира Вернадського співзвучна парадигмі сталого розвитку. Обидві теоретичні платформи ґрунтуються на принципах збалансованості економічних, соціальних й екологічних цілей суспільства як основи сталого розвитку цивілізації, в ході якого одночасно оптимально вирішується комплекс питань щодо забезпечення найістотніших потреб людства та збереження довкілля.

При цьому лейтмотивом більшості доповідей стала думка про те, що світоглядна цінність наукових ідей Володимира Вернадського істотно зростає в умовах масштабних геополітичних викликів, які найгостріше виявили себе в Україні в ході розв'язаної РФ війни. Сьогодні, як ніколи важливо звучить заклик Володимира Вернадського до вчених і всього людства створювати умови для мирного співіснування націй та припинення війн на всій планеті. Єдино можливий шлях безконфліктного розвитку цивілізації, за Вернадським, це розвиток ноосфери, який напряму залежить від розвитку науки та стану і якості соціальної організації суспільства, національних та культурних особливостей соціального устрою. Тому саме наука покликана стати дієвим інструментом вирішення багатьох глобальних проблем та пошуку сценаріїв гармонійного та збалансованого прогресу цивілізації.

На засіданні круглого столу спадщина академіка В. Вернадського постала не лише як всесвітньо визнаний інтелектуальний здобуток української нації, а й як наукова основа для майбутнього відродження України на засадах сталого розвитку та знаннєвої економіки.